

Suomalainen perhe

Perheen modernisaatio murroksessa?

Mari-Anna Berg

Tilastokeskus-päivä 25.1.2012

Erilaisia perhekäsityksiä

Familistinen perhekäsitys

- Juuret 1500-luvulla ja avioliitossa
- Perheen ja avioliiton ”ykseys” yli yksilöidensä henkilökohtaisten tarpeiden ja pyrkimysten
- ”korkeamoraalisuus” vs. vanhakantaisuus, taantumuksellisuus ja puritanismi
- Valtio tukenut, koska käsitysten mukaan vakaat ja kiinteät perheet edistävät koko yhteiskunnan vakautta ja toimivuutta

Individualistinen perhekäsitys (1800-luvulta)

- Ihmisten henkilökohtaiset tunteet, tarpeet ja pyrkimykset ensisijaisia
- Rakkaus koossa pitävä tekijä, avioliitto kahlitseva
- 1960-luvun radikaaliliikkeiden teema

Funktionalistinen perhekäsitys (Parsons 1950-luvulla)

- Perheellä kaksi perustehtävää 1) lasten sosiaalistaminen yhteiskunnan jäseniksi 2) aikuisten persoonallisuuden vakauttaminen siten, että kykenevät toimimaan yhteiskunnan jäseninä
- Perheen sisäisessä sosialisatiossa vanhemmat edustavat turvaa ja auktoriteetteja, sisarukset vertaisryhmiä, ikätovereita

Perinteinen vs. (post)moderni perhe

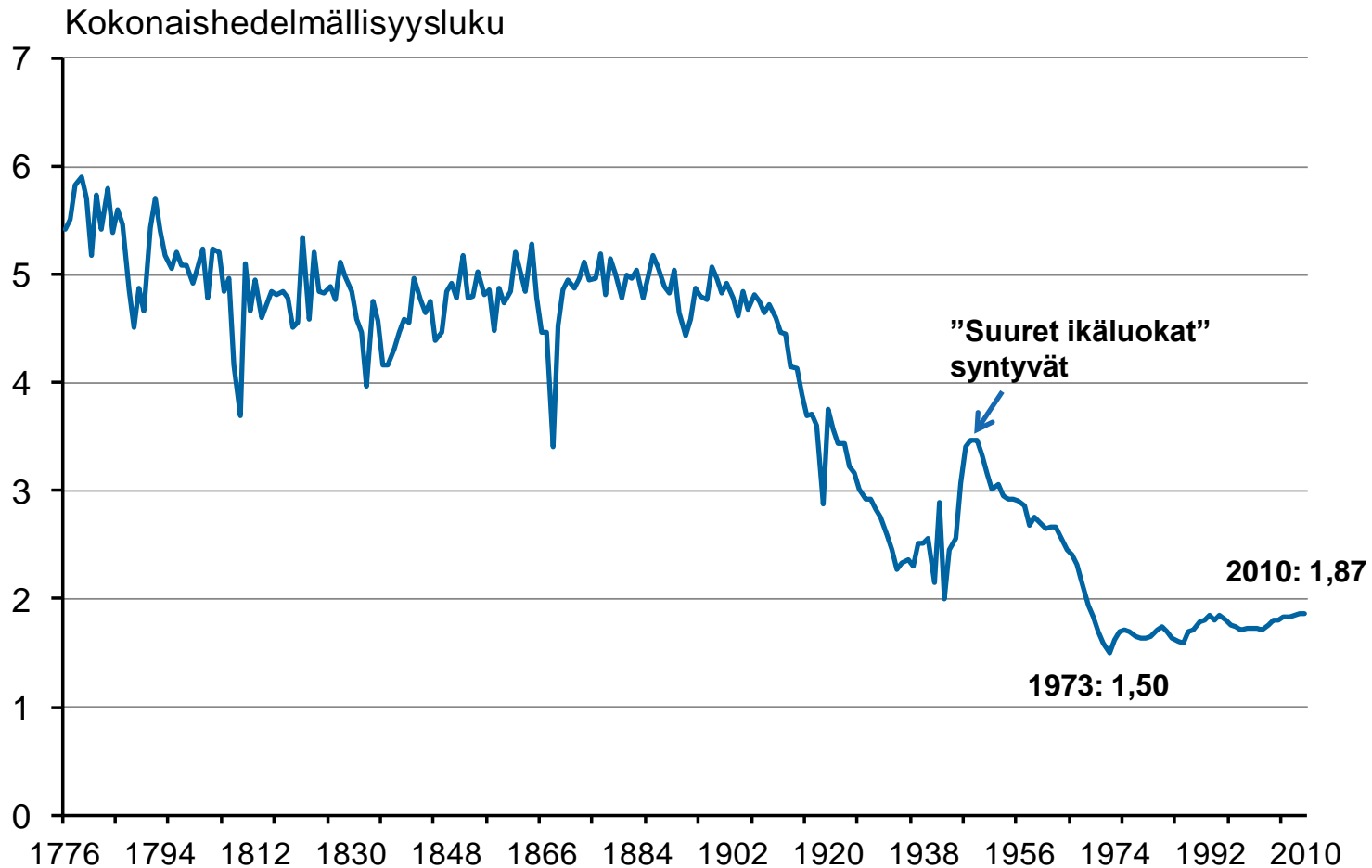
- 1800-luvulle saakka elettiin omavarais- ja luontaistalouden keinoin
- Elinpiiri suppea ja työnjako selkeä
- Kristillinen yhtenäiskulttuuri, perhepiiri vastasi itse tuotannosta, kulutuksesta ja sosiaaliturvasta
- Puolison valinnassa myös työkyky ja omaisuus kriteereinä

Perheen modernisaation piirteitä

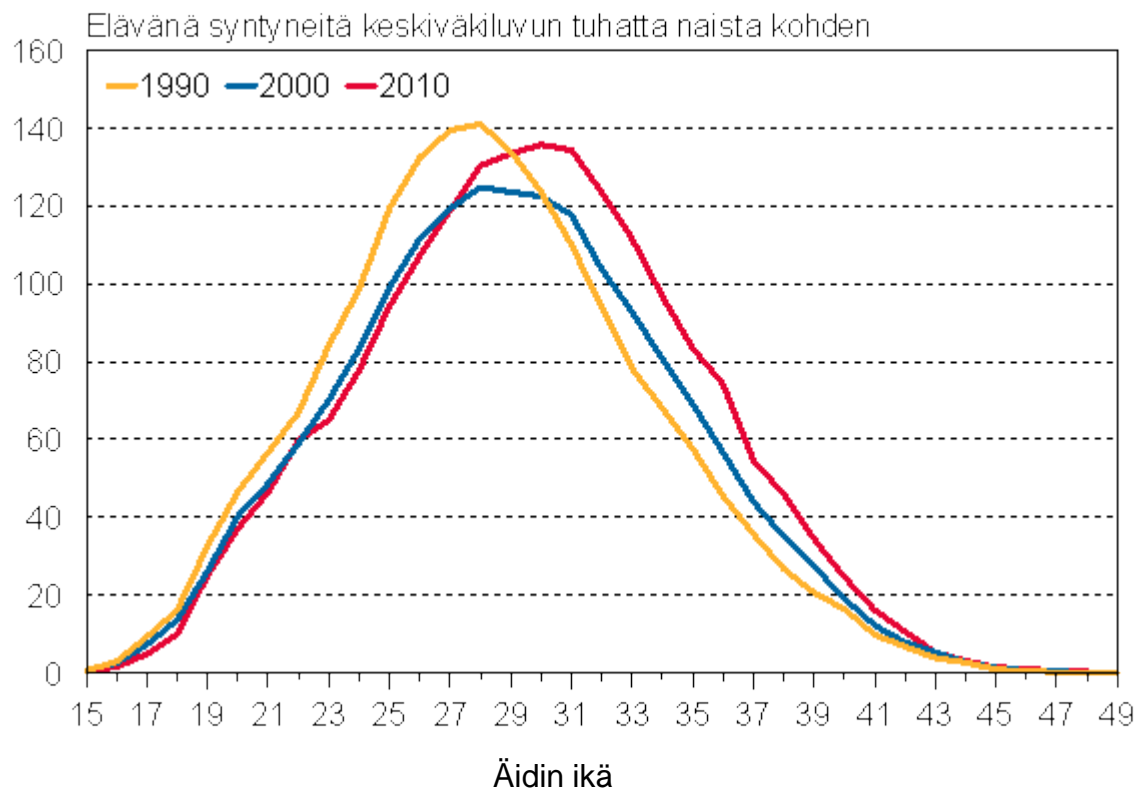
voidaan tarkastella pitkän historian omaavien väestötilastojen avulla

- Alentunut syntyvyys
- Synnytysiän nousu
- Avioliiton ulkopuolella syntyneiden määrän kasvu
- Avioliittojen määrän väheneminen
- Avioitumisiän nousu
- Avioerojen lisääntyminen
- Avoliittojen yleistyminen
- Rekisteröityjen parisuhteiden yleistyminen
- Kansainvälisten perheiden yleistyminen
- Uusperheiden määrän lisääntyminen
- Yksin asuvien määrän lisääntyminen

Kokonaishedelmällisyysluku Suomessa 1776–2010

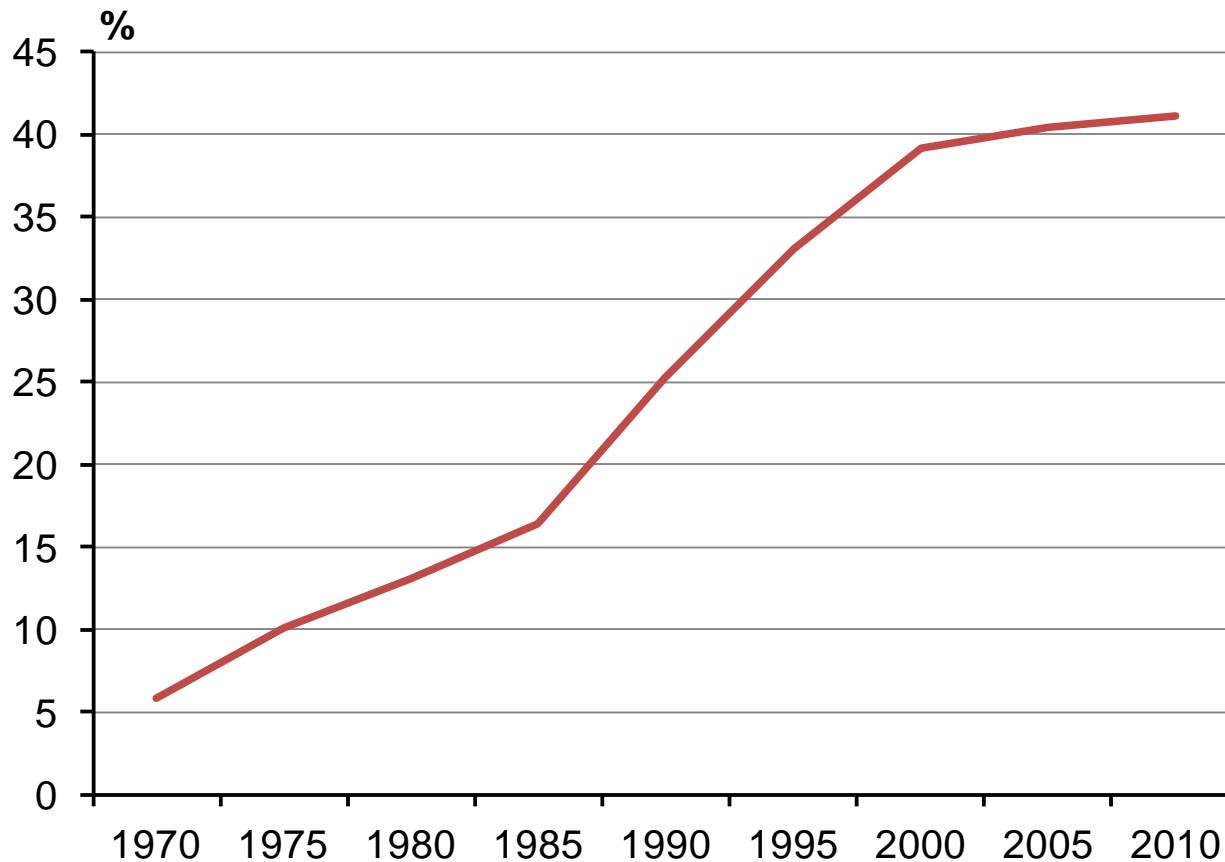
Ikäryhmittäiset hedelmällisyysluvut 1990, 2000 ja 2010

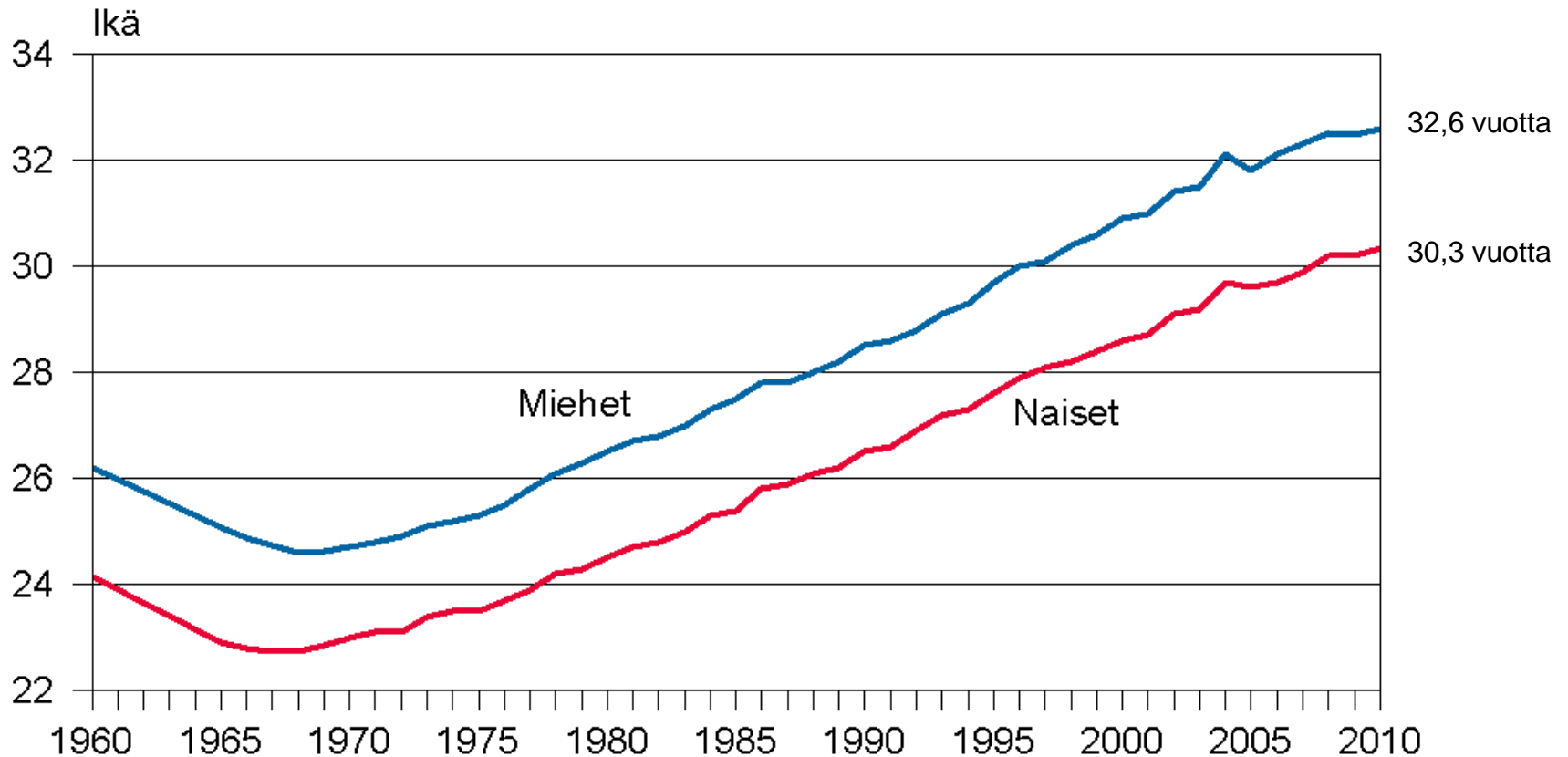
Synnyttäjien keski-ikä 1990, 1995, 2000, 2005, 2010

Vuosi	Synnyttäjien keski-ikä	Ensi-synnyttäjien keski-ikä
1990	29,2	26,8
1995	29,7	27,6
2000	29,9	27,6
2005	30,0	27,9
2010	30,1	28,3

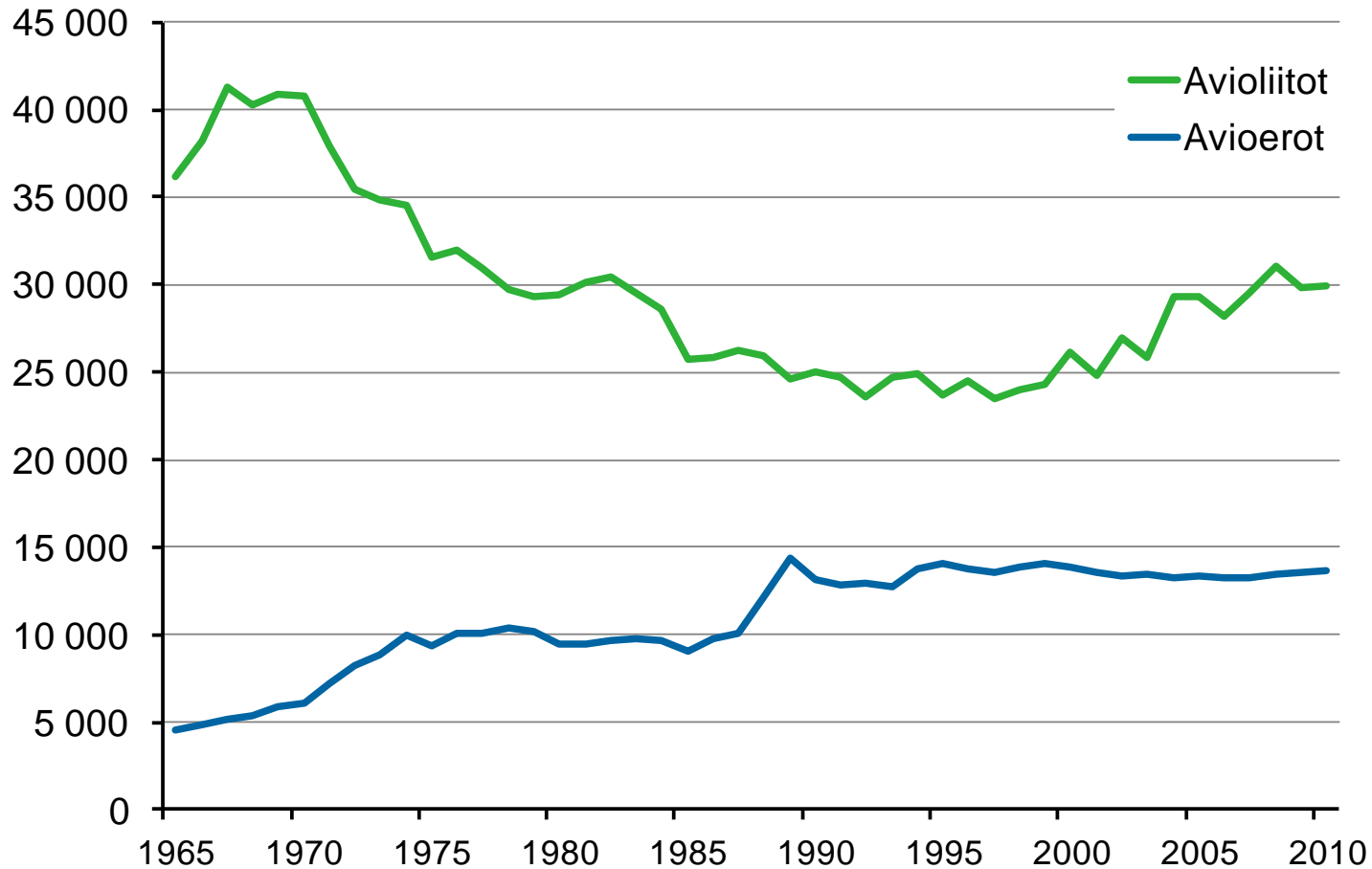
Avioliiton ulkopuolella syntyneiden osuus elävänä syntyneistä 1970–2010, %

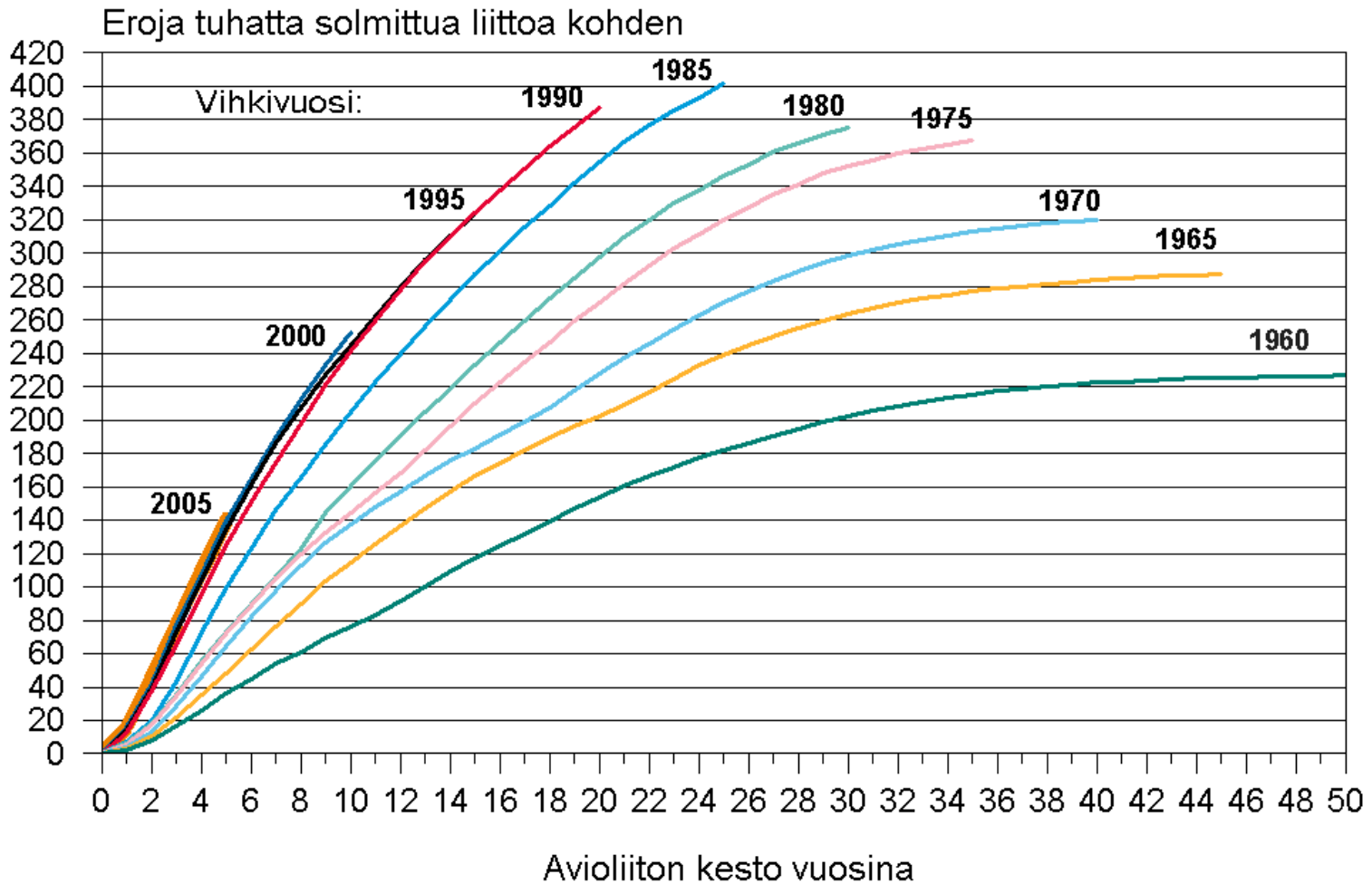
Miesten ja naisten keskimääräinen avioitumisikä 1960–2010

Solmittujen avioliittojen ja avioerojen määrät 1965–2010

Avioerojen määrä ”avioliittokohorteilla” avioliiton keston mukaan

Perherakenteista

■ 10 perhetyyppiä

- parit ilman lapsia (avio- , avo- , mies-, naisparit)
- parit, joilla lapsia (avio-, avo-, mies-, naisparit)
- äiti ja lapsia
- isä ja lapsia

■ Perheisiin kuulumaton väestö

- Pääsääntöisesti yksin asuvia

■ Uusperhe

- perhe, jossa on alle 18-vuotias vain toisen puolison lapsi

■ Kansainvälinen perhe

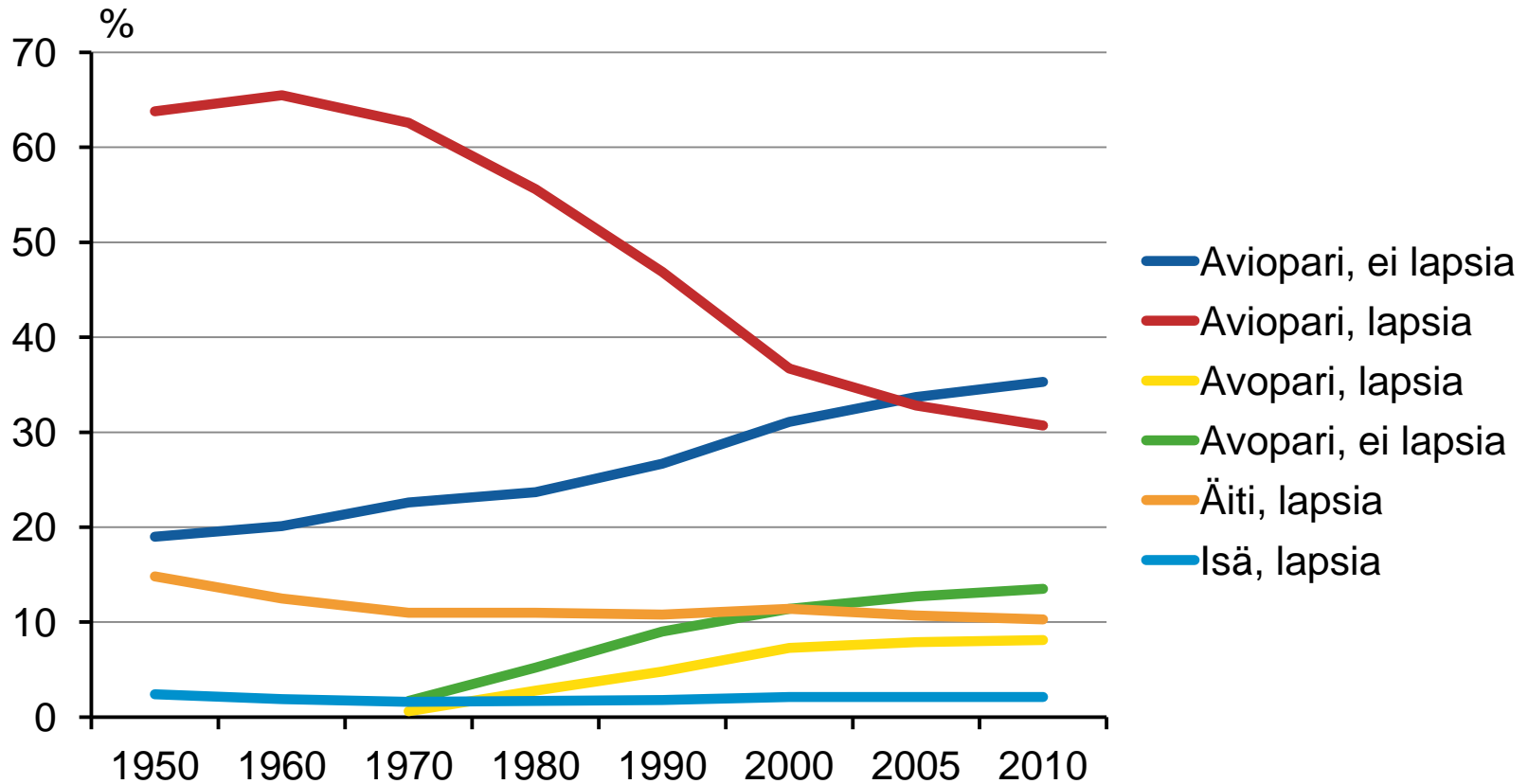
- Vaihtelevia määritelmiä. Tässä määritelty vanhempien kielen mukaan

Perheväestö ja perheen keskokoko 1950–2010

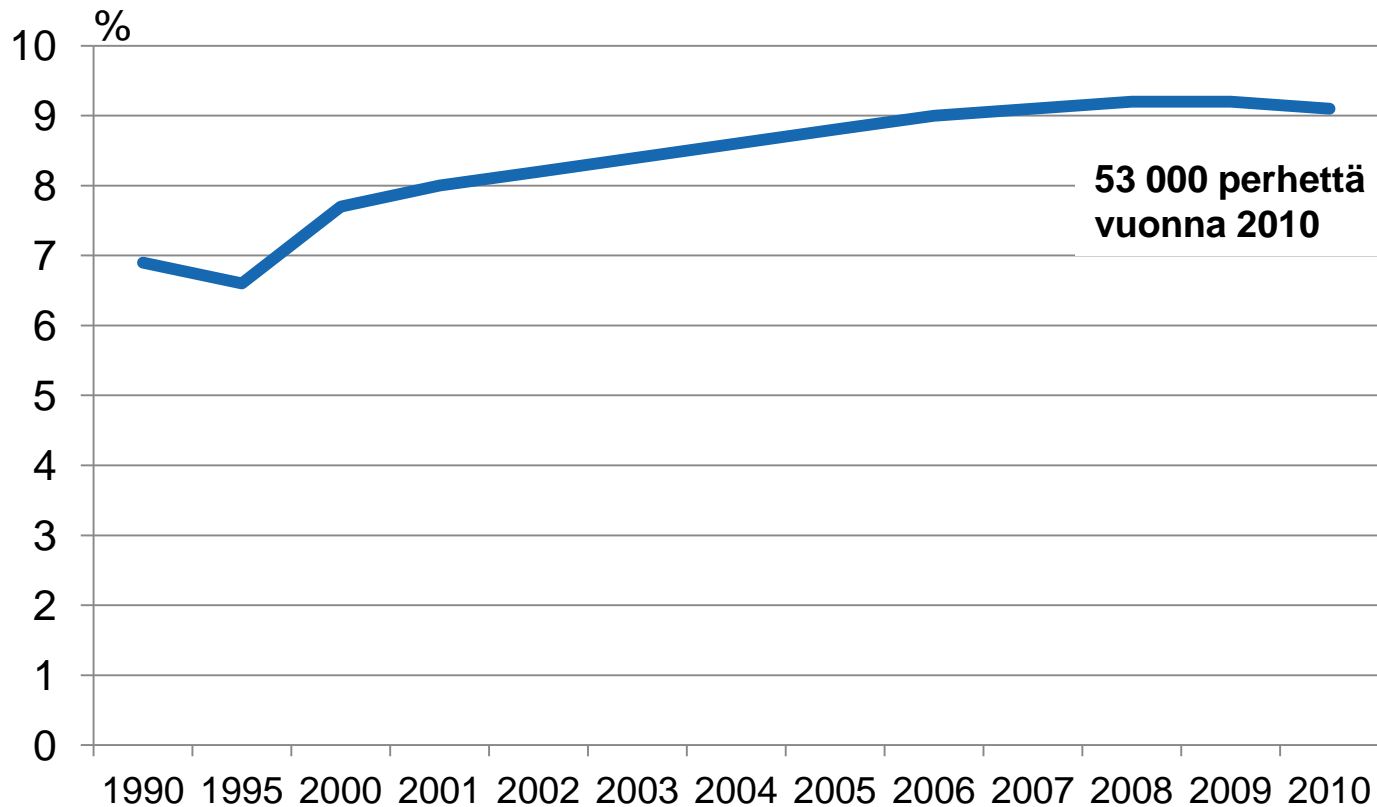
Vuosi	Perheiden määrä	Perheväestö	Kokoväestö	Lapsiperheitä	Perheväestöä %	Perheen keskokoko
1950	930 572	3 457 474	4 029 803	599 329	85,8	3,7
1960	1 036 270	3 855 037	4 446 222	678 046	86,7	3,7
1970	1 153 878	3 986 005	4 598 336	677 035	86,7	3,5
1980	1 278 102	4 023 091	4 787 778	688 732	84,0	3,1
1990	1 365 341	4 101 922	4 998 478	640 637	82,1	3,0
2000	1 401 963	4 053 850	5 181 115	612 627	78,2	2,9
2005	1 426 002	4 037 753	5 255 580	591 528	76,8	2,8
2010	1 455 073	4 065 168	5 375 276	582 360	75,6	2,8

Eri perhetyyppien osuus perheistä 1950–2010 ¹⁾

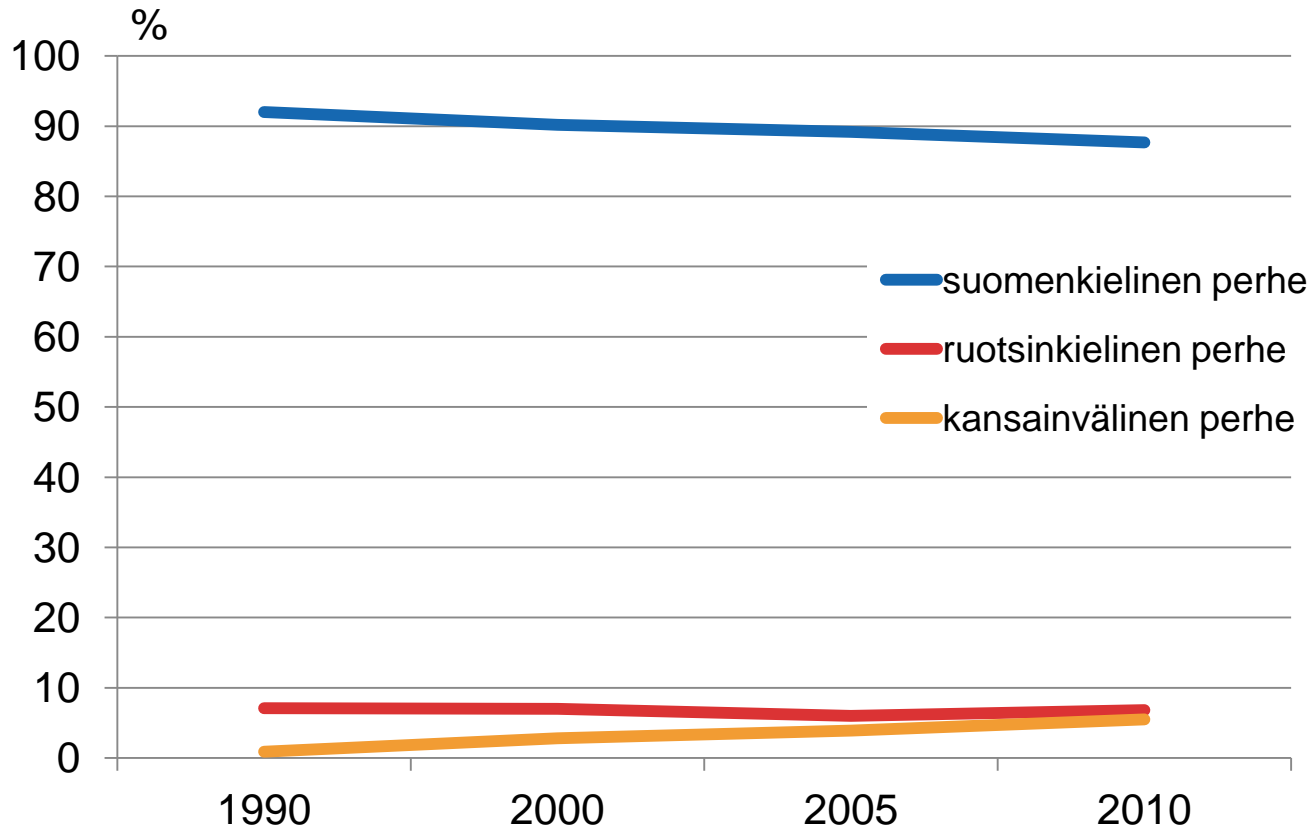
1) Rekisteröityjen parien muodostamia perhetyyppejä v. 2010 < 0,1 %

Uusperheiden¹⁾ osuus lapsiperheistä 1990–2010, %

1) Uusperhe: perheessä alle 18-vuotias vain toisen puolison lapsi, (lapsen vakinaisen asuinpaikan mukaan).

Perheet vanhempien kielen mukaan

Suomenkielinen perhe: Molemmat vanhemmat suomenkielisiä

Ruotsinkielinen perhe: Molemmat, toinen tai ainut vanhempi ruotsinkielinen

Kansainvälinen perhe: Vähintään toinen vanhempi vieraskielinen

Yhteenveto I: Perherakenteen modernisaatiokehitys pysähtynyt

- Syntyvyyden aleneminen oppikirjamainen esimerkki modernisaatiokehityksestä. **Kehitys pysähtynyt vuoden 1973 jälkeen.**
 - Synnyttäjien keski-ikä nousee edelleen
 - Avioliiton ulkopuolella syntyneiden osuus kasvoi 1970-luvulta alkaen. **Kehitys pysähtynyt vuoden 2000 jälkeen**
 - Avioitumisikä nousussa edelleen
 - Avioerot lisääntyivät 1965-1990. **Kehitys pysähtynyt tämän jälkeen**
 - Avioliittojen määrä väheni selkeästi 1965-1990. **Tämän jälkeen avioliittojen solmiminen lisääntynyt.**
 - Avoliitot ovat lisääntyneet 1970-luvulta alkaen.
 - ”Uusperheiden” osuus lapsiperheistä kasvoi 1990-2006. **Tämän jälkeen kehitys on pysähtynyt.**
 - Uusi piirre perheen modernisaatiokehityksessä on ”kansainvälisten” perheiden osuuden kasvu.
-

Yhteenveto II: perherakenteessa näkyvissä erilaisten perhekäsitysten piirteitä

- Familistista: Avioliittoperheitä edelleen 66 % perheistä, ”parisuhdeperheitä” yhteensä 87 % perheistä. Myös avoliitosta siirrytään ajan myötä yleisesti avioliittoon.
- Individualistista: mm. rakkausliitot, puolisoiden itsenäiset roolit parisuhteissa (mm. naisten työssäkäynti), synnytysiän nousu
- Funktionalistista: mm. perhe vastaa edelleen suurelta osin elannostaan ja hoivasta
- Moderni perhe sivuuttanut perinteisen perheen, mutta myös modernisaatiokehitys on pysähtynyt monilla osa-alueilla.

Kaikki esitetyt tiedot, ja runsaasti muuta, löytyy Tilastokeskuksen verkkosivuilta, aihealueen ”Väestö” julkistuksista, katsauksista ja tietokantataulukoista.

Lähteisiin voi käydä tutustumassa alustusosuuden jälkeen henkilökunnan opastuksella Login -kabinetissa

Kiitos!